

איך תבדיל בין התלהבות טובה ל'אש זרה'?

האש שירדה על המזבח דומה לאריה שאוכל קרבנות. עלינו ללמוד מכאן שעל האדם לחפש בעיקר להתמסר לרצון ה' ולראות כמה ה' רוצה שהוא יעבוד אותו.

שלום לידידינו היקרים!

חכמינו אומרים שהאש שירדה על המזבח היתה דומה לאריה שרבוץ על המזבח ואוכל את הקרבנות. לכאורה זה תמוה: האריה לא נקרב על גבי המזבח וגם אסור באכילה. למה האש על המזבח דומה דווקא לאריה?

אריה על המזבח!?

האריה וכל החיות הטורפות אסורות באכילה, ואפשר ללמוד מכך שכחלק מאיסורי אכילה התורה מלמדת את האדם לא להיות 'חיה טורפת' (ראה רמב"ן יא, יג, על עופות דורסים). לא להתנפל על האוכל ועל שאר התאוות והצרכים של העולם, ובוודאי לא לעשות זאת על חשבון אחרים. אלא שאם כן קשה: למה ה' כן מדמה את עצמו לאריה?

בשביל להבין את זה, נשים לב למה האדם לא רוצה להיות 'חיה טורפת'. היה אפשר לחשוב שעיקר הבעיה היא כאשר זה בא על חשבון אחרים, אבל זה לא לגמרי נכון. כתוב בשולחן ערוך שעל האדם לא להיות גרגרן ורעבתן, אפילו כאשר זה לא בא על חשבון אחרים. הסיבה העיקרית שבשלה לאדם לא נעים להתנפל על האוכל היא, שהוא מרגיש שכאשר הוא 'טורף' את האוכל, באמת האוכל 'טורף' אותו. האדם מרגיש שהוא נעשה משועבד לאוכל, והוא לא בן חורין, והוא לא רוצה בכך.

לעומת זאת, כאשר ה' מדמה את עצמו לאריה שאוכל את הקרבנות, הוא לא 'נטרף', ולא נעשה משועבד לשום דבר, כיוון שהכל שלו.

אנחנו נהנים להתמסר לה', וה' נהנה מכך שאנחנו מתמסרים אליו, וההתמסרות הזאת מבטאת את ההתלהבות של ה' מאיתנו, ואת ההתלהבות שלנו מכך שה' רוצה אותנו ומתלהב מאיתנו. ההתלהבות הזו היא כמו אש, והיא משולה להתלהבות של אריה שאוכל את הקרבנות. אבל היא לא דומה לאדם שמתנפל על האוכל ובעצם נטרף על ידיו.

ניתן לדמות זאת לצדיק, שהרבה אנשים רוצים להידבק בהתלהבות שלו ולהתמסר אליו ולהיות חלק מהקהילה שלו. אבל כל זה בגלל שהם לא מרגישים שהצדיק משתמש בהם לצורך התאוות שלו. אם האנשים ירגישו שהצדיק משתמש בקהילה שלו לצורך הכבוד שלו וכדומה, הם יתרחקו ממנו, ולא ירצו להתמסר אליו.

מחויבות או התנדבות

חכמינו אומרים "גדול המצווה ועושה ממנו שאינו מצווה ועושה". היה אפשר לחשוב שמי שאינו מצווה ועושה עדיף, כיוון שהוא עושה מרצונו הטוב, בהתנדבות, ולא מתוך מחוייבות. אבל חכמינו אומרים שהמצווה ועושה גדול ממי שאינו מצווה ועושה. כלומר זה טוב להיות 'אינו מצווה ועושה', אבל על האדם לדעת שמי שמצווה ועושה גדול ממי שאינו מצווה ועושה.

היה אפשר לחשוב שבהתמסרות לרצון ה' האדם נעלם ואין לו קיום. אבל באמת זה בדיוק הפוך: דווקא נדב ואביו, שבטאו את ההתלהבות שלהם ולא את ההתמסרות לרצון ה', דווקא הם 'נאכלו' לגמרי, ולעומת זאת שאר בני ישראל ראו כמה ה' אוהב אותם ורוצה בהם, "וירא כל העם וירונו ויפלו על פניהם".

הסיבה לכך היא שכאשר האדם מתמסר לרצון ה', ומחפש לראות את ההתלהבות של ה' ממנו, ועד כמה ה' רוצה שהוא יעבוד אותו, ה' נהנה מכך שרצונו נעשה, ורוצה יותר ויותר שהאדם יהיה קיים ויעשה את רצונו. לעומת זאת נדב ואביו רצו שה' יתלהב מההתלהבות שלהם אליו, וכאשר ה' מתלהב הם 'נאכלים'.

לעומת זאת כאשר האדם מתמסר לרצון ה', הוא 'נאכל' על ידי ה', ודווקא על ידי כך הוא נשאר קיים, כמו הסנה שנשרף ואיננו אוכל. כך מצד אחד ירדה על גבי המזבח אש בדמות אריה שאוכל קרבנות, ומצד שני האש הזו נשארה על המזבח כל הזמן, "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", ולא נכבתה כמו האש של נדב ואביו.

להשתעבד לתאוות שלנו

בענייני העולם הזה האדם יותר 'מצווה ועושה' מאשר 'אינו מצווה ועושה'. כלומר כאשר יש לאדם תאוה מסויימת, למשל עישון וכדומה, בתחילה הוא חושב שהוא 'אינו מצווה ועושה', הוא התחיל לעשן 'בהתנדבות', מתוך רצון שלו. אבל לאחר מכן הוא כבר לגמרי 'מצווה ועושה'. הוא כבר חייב לעשן, והוא לא יכול בלי זה. הוא חשב שהוא 'טורף' את הסיגריה, והתברר שהיא 'טרפה' אותו. וכך זה בכל תאוות העולם הזה. לכן חכמינו אומרים על מאכלות אסורות שהם מטמטמים את האדם, כי הן 'טורפות אותו'. האדם נעשה מחוייב לתאוות שלו ובלוע בהן.

כלומר עיקר הבעיה בתאוות העולם הזה היא לא ההתלהבות מהם, אלא המחוייבות אליהם, מחוייבות שהאדם מכניס את עצמו אליה.

האדם יכול לחשוב שעיקר הבעיה בתאוות העולם הזה היא ההתלהבות מהן, ולכן עליו לחפש להכניס את כל ההתלהבות שלו בעבודת ה'. אבל באמת אף על פי שיש בעייתיות בהתלהבות מענייני העולם הזה, עיקר הבעייתיות היא ה'מצווה ועושה', השיעבוד והמחוייבות אליהן. לכן גם בעבודת ה' על האדם לדעת ש"גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה". כלומר ההתלהבות בעבודת ה' היא טובה, אבל על האדם לדעת שהעיקר זה המחוייבות לעבודת ה'. על האדם לחפש בעיקר לראות איך ה' מאוד רוצה שנעבוד אותו, ולהיות מחוייב לרצון ה', ולהוסיף על גבי זה את ההתלהבות שלו מכך שה' רוצה אותו.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'